

GAZETA TRANSILVANIEI.

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci. Număr de Duminecă 8 franci pe an.

Redacţia,
Tipografia şi Administraţia:
BRAŞOV, PIATA MARE Nr. 30.
Telefon Nr. 226.

Pentru Braşov pe an 20 cor., pe 1/2 an 10 cor., pe 1/4 an 5 cor. Cu dusul acasă: abonamentul regulat. Un număr 10 bani. Inserate: un şir peti 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Procesul celor 32.

Cetitorii noştri cunosc cauza celor 32 de Români din Sâncel (comit. Târnavei-mici), cari pe baza unor mărturisiri false şi mincinoase au fost târaţi pe banca acuzaţilor, cauzându-le pe nedreptul multe cheltuieli, osteneală şi pierdere de vreme. La alegerile dietale trecute alegătorii români din Sâncel au plecat la D-Sân-Martin, pentru ca să-şi dea votul pentru candidatul lor, vrednicul fruntaş, avocatul *Dr. Romul Boila*. Românii noştri ştiau, că nu vor învinge, căci cercurile şi pe acolo sunt făcute cu atâta blăstămătie măiestrită, încât Românii alegători nu pot ajunge la majoritate, deşi cu numărul sufletelor sunt în majoritate.

Cu toate aceste Românii noştri au plecat veseli de acasă, glumind şi cântând. Au cântat între altele şi mărşetul nostru imn naţional: *Deşteaptă-te Române*. Nefericitul primar al satului, — pentru câştigare de merite — şi gendarmii au făcut arătare, că Românii din Sâncel au agitat, au atârşat la ură contra Ungurilor, strigând între altele: *Piară Ungurii! Jos cu ei! În Târnavă cu ei!* etc.

Pe baza aceasta s'a urzit procesul, s'a făcut cercetările şi Joia trecută s'a ținut pertractarea finală la tribunalul din Ibaşfalău. Aici s'au spulberat toate minciunile şi a ieşit la iveală dreptatea, fiind în urma acesteia declaraţi de *nevinovaţi* toţi cei 32 de Români din Sâncel.

Pentru pertractare au venit la Ibaşfalău mulţi voinici de pe Târnavă. Preste tot ținuta Românilor şi în deosebi a celor acuzaţi, a fost vrednică şi impunătoare. Şi tot asemenea a fost şi apărarea avocaţilor noştri numiţi mai jos, vrednică de toată lauda, căci ei n'au cruţat timp şi osteneală, sărind în ajutorul oame-nilor noştri, năpăstuiţi pe nedreptul. Repetăm: laudă şi recunoştinţă li-se cuvine.

În cele ce urmează dăm pe scurt decursul pertractării şi dintre vorbiri pe cea a vrednicului luptător *Dr. R. Boila*.

Pertractarea.

Pertractarea s'a început la 8 oare dimineaţa. S'au ascultat martorii până la 12 1/2 oare p. m., apoi s'a făcut o pauză până la 2 oare.

După redeschiderea pertractării a luat cuvântul procurorul reg. începând cu aceea, că el nu voeste să facă politică. Vorbind încă multe alte verzi şi uscate a cerut pedepsirea acuzaţilor.

Dintre apărători primul a fost bătrânul *Căluşiu*, care cu o rară însufleţire pe lângă toată bătrâneţea, a vorbit timp de un ceas, apărând în modul cel mai potrivit pe acuzaţi. Dânsul în vorbirea lui s'a adâncit în politică, înşirând date istorice şi astfel argumentând, că şi noi Românii avem acelaş drept aici, ca ori şi care ungu, căci şi noi contribuim la susţinerea statului, zicând, că acela şi pentru noi e tot acela ca şi pentru dânsii. Ca încheiere a vorbirei D-sale, cere achitarea acuzaţilor.

Al doilea apărător a fost *Dr. A. Morariu* din Ibaşfalău. D-sul bazându-se mai mult pe cântarea „Deşteaptă-te Române”, pe care a şi tradus-o cât se poate de corect, a cetit-o înaintea tribunalului, explicând tot odată textul aceleia, arătând la cine se referă, şi că nu e făcută contra naţiunii maghiare. Vorbirea d-lui *Dr. Morariu* a făcut o impresie cât se poate de bună şi preşedintelui. D-sul a citat foarte mult din legi, așa că vorbirea sa a fost mai mult de drept, numai când a explicat cuprinsul cântării „Deşteaptă-te Române” a înşirat şi date istorice.

A vorbit apoi frumos şi cu puternice dovezi d-nul *Dr. R. Boila*. Vorbirea o dăm mai la vale în întregime.

A urmat apoi *Dr. Bianu*, care

continuând firul vorbirei d-lui *Dr. Morariu*, cam tot în acelaş senz a vorbit. D-sul nu a cruţat nici politica, pentru-ce preşedintele tribunalului l-a făcut atent de mai multe ori.

A mai vorbit *Dr. Holom*. D-sul fiind cel din urmă nu s'a adâncit nici în politică, nici în legi, ci a pus mâna pe procuror, frecându-l cât se poate de bine. Vorbirea d-lui *Holom* a fost viu ascultată din partea prezenţilor. Cu aceasta pertractarea s'a sfârşit.

După-ce s'a retras preşedintele cu juzii, s'a făcut o linişte mormântală, nime nu a eşit afară ca de obicei, ci au aşteptat sentinţa.

Mare bucurie a fost, când a eşit preşedintele şi a anunţat *achitarea acuzaţilor*.

Vorbirea d-lui *Dr. Boila*.

Onorat tribunal regesc!

D-l. preşident în repetite rânduri a declarat, că în discuţiunea procesului de faţă nu admite politică. Fără ca să detrag ceva din puterea discreţionară a d-lui preşident al senatului criminal, îmi țin de datorinţă, ca înainte de toate să protestez în contra acestor declaraţiuni, căci efer-tuirea lor ar însemna restrângerea libertăţii de vorbire a apărărilor. Mă provoc onorat tribunal în această privinţă la dispoz. § 319 din procedura penală, care nici de cum nu admite punctul de vedere al dlui preşident. Onorat tribunal regesc! Când trebuie să văd cu ochii faptul împlinit, când a trebuit să ajung aceea, ce, după cum sunt informat, nu s'a mai întâmplat în vechiul castel al Apaffieştilor (unde a fost aşezat până în Dec. 1910 tribunalul), dară precum dovedesc faptele a obvenit în acest palat nou şi pompos al iustitiei, că adevă, să fie în curgere procedura criminală pentru agitaţie în contra naţionalităţii maghiare; când văd, că 32 de cetăţeni pacinici români sunt puşi sub acuză şi în contra lor să țină pertractare finală şi când a trebuit să ajung şi aceea, că reprezentantul prea stimat al acuzei, dl. procuror regesc sus-

ține acuza şi cere pedepsirea unora dintre acuzaţi şi după rezultatul procedurii de dovedire de astăzi,—atuncea onorat tribunal, nu pot începe mai demn vorbirea mea de apărare, decât, că mi esprim cea mai adânc simţită bucurie, pentrucă a ajuns acest caz înaintea forului judecătoresc. Sunt convins, că numai prin proceduri criminale de acest soi să poate urgita aceea, ce azi mâne tot are să se întâmple, căci dacă natura cunoaşte viaţă şi progres, trebuie să se întâmple: *perirea sistemului politic şi de guvernare de astăzi*. Pentru a dovedi aceste afirmaţiuni ale mele, cred că nu-i necesar să mă provoc la altă pildă. Cuvintele mele să legitimează în deajuns prin cazul criminal de faţă.

Colegii mei antevorbitori dl. *Dr. Alexandru Morariu* a dovedit în deajuns, că faptul incriminat nu conţine recerînţa nici unui fapt criminal, nu conţine deci nici agitaţie în contra naţionalităţii maghiare cu un cuvânt a dovedit, că din punct de vedere iuridic, acuza e total nebazată.

Nici nu am eu intenţiunea, ca să mă ocup din acest punct de vedere cu faptul incriminat, ci în legătură cu acest caz vreau să atrag atenţiunea onoratului tribunal asupra faptului, care nu să poate trage la îndoială, că prea stimatul domn procuror nu zic, că: din iniţiativă proprie, necontestat în numele sistemului reprezentat de dânsul, vede în faptul criminal cuprins în alin. 2 al § 172, adevă agitaţie în contra naţionalităţii un fapt criminal deosebit de acela, pe care l-a contemplat legislatorul la vremea sa şi cum îl vede ori ce minte iuridică nepreocupată, dl. procuror vede în §-ul amintit un fapt criminal politic special, vede faptul criminal respective atentatul îndreptat în contra așa numitei idei de stat naţional maghiar unitar. De altă parte vreau să arăt onorat tribunal, că procesul de astăzi criminal este urmarea sistemului nefericit şi imoral de perzecutare, care de un timp încoace serbează orgii prin comitatul Târnavei mici.

Spre a documenta, că preestimatul domn procuror nu pentru dreptate a ținut un pleoară lung, ci ca să facă politică, mă refer la declaraţiunile d-sale din

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Țântea.

Nu l-aş fi dat pe mult, căci un câne credincios ca Țântea nu am mai avut.

Intr'o zi mă pomenesc cu el înaintea uşii, schiopătând; se văita, îl durea un picior şi nu îndrăsnea să-l atingă de pământ.

— Ce ai Țânteo?

— Hămmm... — Mă doare — parc'ar fi voit să-mi spună — mă doare.

M'aplec să-i văd rana. Un glonţ îi străbătuse şoldul piciorului, iară o dără de sânge i-se prelingea pe picior la vale, înroşindu-i albul părului.

Mormăia bietul Țântea, întinzându-şi botul spre rană şi curăţindu-o de sânge cu limba. Îşi întorcea din când în când rugător ochii spre mine, ca şi cum ar fi voit să-mi ceară ajutor. Vedeam din mormăitul lui, că-l durea rău.

Cum mi-ar fi povestit el, dac'ar fi avut grai, că: cineva l'a împuşcat în picior şi cum m-ar fi rugat să-l lecuiesc? Limba-i cănească însă nu-l ajuta la așa vcea. Cu toate acestea, mormăitul şi cău-

tătura-i rugătoare spuneau destul; din ele puteai să-i înţelegi toată durerea şi lipsa de ajutor.

Cât a suferit bietul Țântea atunci? I-am scos glonţul, i-am curăţit apoi rana şi i-am spălat-o frumos. Îl durea; vedeam că-l doare, dar din prinţaturile mele cu grijă, pare-că pricepea că numai binele îl vreau, căci nu se sfla de loc, ci din când în când, cu câte un mormăit tremurat îşi întrepruea gemetele de durere.

După ce l-am lecuit, l-am mai netezit de câteva ori cu palma dealungul spinării, întrebându-l:

— Te mai doare?

— Hămmm...

— Să nu-ţi mai lingi rana!

— Hămmm...

Şi cum nu m-ar fi ascultat el, dacă ar fi ştiut ce i-am poruncit? Dar abia am isprăvit vorba, şi îşi şi întinse botul spre rană.

Ce era s-aştepti mai mult de la un câne?

După vre-o două săptămâni Țântea era aproape vindecat; piciorul cu pricina însă îl purta cam stângaci, îl mişca mai cu sflală; dar abia puteai observa că schiopătează.

Se așeza, după obiceiul lui, în fundul curţii, care era ceva mai ridicat de cât cealaltă parte din curte. Aici era locul, el şi-l alesese de bună voe, căci de aici putea veghea toate câte se petreceau în curte. Privea mândru peste galiţele, cari se răsfaţau în năsip la soare. Parc'ar fi fost conştiinţa de rolul lui de supraveghetor, așa îşi rotia ochii după toate. Cum zărea, că se deschide portita de la stradă, el îşi ştia chemarea:

— Ham...

Dacă careva din casă îi observa avizul şi eşia în curte să întâmpine pe strein, Țântea-şi păzea locul. Dacă însă vedea, că nime nu s'a arătat la semnalul lui, o lua repede spre poartă, întru întâmpinarea streinului, repetându-şi tot mai înverşunat avizul:

— Ham, ham, hammmm, ham...

Şi fără voia lui, nici un strein, care nu-i convenea lui, n-avea drept să urce treptele.

El era paznicul, el era îngrijitorul liniştei şi domnul păcii între galiţele şi dobitoacele din curte: dacă vre-o găscă sărea la vre-o găină, care era mai nevoiaşă, Țântea de loc era între ele, să le despartă. Lui îi trebuia pace şi linişte. Dacă

vre-o găină ar fi fost atât de îndrăzneată, încât să se încumete să guste şi ea din troaca, în care se ospătau porcii, şi dacă vre-un porc s'ar fi simţit prin aceasta jignit în lăcomia lui şi s'ar fi luat după găină, Țântea nu se mai putea stăpâni; se repezea din fundul curţii şi — hăt în botul porcului.

— Hămmm... — Nu ţi-e ruşine, par-c-ar fi zis, nu mai ai destul în troacă lacomule?! Ori ţi-e frică, că rămâi flămând! Nu ti-e ruşine să te pui tu, un călău cu o biată de găină, care a ciupelit şi ea ceva din mâncarea ta?!

Apoi se întorcea la locul lui, tolăniindu-se jos şi lungindu-şi botul pe picioarele din'ainte. Şi se puneia iară pe gânduri, până când vr'un inconvenient îl neliniştea din nou.

Nu mai noaptea, când avea lipsă de-o mai mare încordare, ca să-şi poată îndeplini cu credinţă serviciul, — se așeza înaintea treptelor. Dar nici atunci nu s-ar fi putut mişca ceva prin curte, fără ştirea lui. Cum i-se părea ceva neobicinuit, de loc da o raită până în fundul curţii; şi până nu era pe deplin convins de linişte, nu se da la odihnă.

Atunci era mai cu ochii în patru Țântea. Ştia el, că stăpănu-său doarme, şi

vorbierea sa. A zis, că apărătorii au să se folosească de cuvinte bombastice spre a face caz politic național din cazul de față. A zis, că rassa maghiară susține acest stat, ea este națiunea, celelalte popoare sunt numai niște naționalități, cari se bucură de cele mai largi drepturi cetățanești. A zis, că prin cântarea »Deșteaptă-te Române« se varsă veninul în mulțimea de Români, cari la azuzul textului sunt cuprinși de cea mai sălbatică ură. Mă refer la împrejurarea, că de când e în vigoare codul penal, nu s'a mai dat caz, când ar fi fost târât pe banca acuzaților vre-un cetățean de naționalitate maghiară, pentru că ar fi agitat contra naționalității românești. Și cu toate acestea nu trece o zi, ca unii din compatrioții noștri maghiari să nu dea dovadă la preocupățiunile și ura ce o au față de toți cetățenii nemaghiari, și față de instituțiile nemaghiare. Oare este permis, oare este posibil, onorat tribunal, din punctul de vedere al intereselor generale ale acestui stat, ca d-l procuror, a cărui datorință ar fi, ca să aibă la inimă interesele și cauza tuturor naționalităților aflătoare în aceasta țară zic, este posibil, ca acest domn procuror atunci, când e vorba ca să se facă dreptate, să vorbească în așa mod despre o naționalitate, despre dreptul de existență și idealurile lui, cum a făcut aceasta d-l procuror cu noi Români!!

Iată onorat tribunal, din ce motiv zic eu și cu tot dreptul, că d-l procuror în cazul de față n'a cercetat numai faptele, n'a cerut dela onoratul tribunal aplicarea simplă a literei severe a legii, ci a politizat, a atins partea sentimentală a cauzei, voină astfel a ajunge mai ușor la rezultatul dorit de domnia sa.

Celălalt motiv, onorat tribunal, pentru care a ajuns acest caz, în urma celor obvenite la pertractarea de astăzi — nevinovat înaintea forului judecătoresc, este persecuțiunea destrăbălată politică și administrativă, care s'a sălășluit pe teritoriul întregului comitat, dară este în praxă mai ales în comuna locuită de acuzați, adică în comuna Sâncel.

Precum a avut ocaziune a auzi onoratul tribunal din cuvântarea prea stimatului meu coleg antevorbitor d-l Simion Căluțiu abia sunt câți-va ani, de când s'a luat începutul trezirea la conștiință națională a poporului românesc din comitatul Târnavei mici. Eu din parte-mi aflu aceasta de tot natural. Deja legile naturii aduc cu sine trezirea conștiinței fie-cărui popor, care procedură se accelerează numai, dacă se află bărbați desinteresati, cari își fac datorința față de neamul lor. S'a trezit la conștiință, acest păcat mare l'a comis poporul românesc din comitatul Târnavei mici. S'a deșteptat, s'a trezit din somnul secular acest popor, onorat tribunal, care împrejurare ar trebui să învelesească pe fie-care bărbat, care este cuprins de sen-

timente înalte și de virtuți adevărate patriotice!

Ca să nu fiu înțeles greșit, onorat tribunal, îmi țin de datorință să accentuez, că eu privind totalitatea poporului maghiar nici decum nu dubitez, că ar fi lipsit de asemenea virtuți patriotice. Nu eu zic, au zis alții mai chemați și chiar și bărbați de naționalitate maghiară, vād, că în Ungaria de azi nu stăpânește întreaga rassa maghiară, ci numai o clasă a aceleia, clasa așa numiților feudali, cari dând mâna cu clasa de mijloc nobilă, rămasă din vremile apuse ale trecutului, se leagă mortuș de puterea publică și de guvernarea acestei țări. Este aceasta un sistem întreg provăzător cu organele necesare, cari servesc scopurile lui. Eu nici d-l procuror nu vād decât un astfel de organ, dară mai ales în slujba aceluși sistem întreg stă aparatul administrativ împreună cu solgăbirău și cu alți exponenți, cari toți împreună îndestulesc orbăș și fără cruțare datorințele lor, pentru susținerea aceluși sistem, care altă menire nici nu are, decât a da acelor slujbași baza existenței lor.

Eu aflu de natural, onorat tribunal, că acest sistem nici de cum nu se poate împăca cu mișcările naționaliste și de altă natură, cum sunt spre esemul mișcărilor socialiste, cari toate conduse de idei nouă, cer viață, viață, care pentru apărătorii fanatici ai sistemului de astăzi înseamnă perire.

Precum am amintit, onorat tribunal, mișcările românilor și a celorlalte naționalități stau în legătură strânsă cu legile vieții și a-le progresului, ele nu se pot înăbuși nici prin o modalitate. Inzadar mă nimiciți pe mine, mă decapitați pe mine, pe conducătorul, în locul meu se nasc sute din milioanele de aceiaș gândire și ideal; inzadar amuțiți cuvântul sfânt al pressei noastre, se naște alt cuvânt în locul lui, care ne chiamă la luptă. Și pornind chiar din conziderățiunile acestea, zadarnic crede întreg sistemul politic și de guvernare de astăzi, și zadarnic crede vicespanul său, că au putere pe pământ, prin care schimbă mersul roatei vremilor, și pe milioanele trezite la conștiință le prefacă în masse ascultătoare și supuse. Și deoarece dorința lor este irealizabilă, mă cuprinde mirarea, când privesc stările din comuna Sâncel, comuna locuită de acuzați, unde s'au ivit stări anormale, cari sunt posibile numai în state despotice și nu într-o țară ai cărei fii să provoacă cu plăcere la un trecut milenar și la o constituție milenară.

Români din comuna Sâncel s'au purtat până acuma vrednici de toată renumoștința în luptele românilor din comitatul Târnavei mici.

În contra legilor lui Apponyi și în favorul votului universal, secret și egal au ținut Români din Sâncel între cei

dintâi adunare populară și de atunci încoace totdeauna au luat partea cuvenită în luptele românești din comitat. Mai în urmă au avut așa zicând partea leului în luptele pentru alegerile dietale. La ascultarea programului candidatului național român a fost de față satul întreg, care numără la 2000 suflete și s'a adunat acolo un popor imens și din comunele învecinate. A fost evident, că după o astfel de ținută a lor nici d-nul solgăbirău, nici d-nul notar n'a mai putut conta la cei câțiva alegători români din Sâncel. Și precum a dovedit rezultatul alegerii de deputat, afară de persoanele oficioase n'a votat nimenea dintre alegători pe candidatul officios, ci toți s'au urmat convingerea și sentimentele inimii, votând cu candidatul partidului național român.

A fost evident și aceea, onorat tribunal, că în fața acestui păcat nemai pomenit, s'au pornit prigonirile fără milă. N'a trecut zi în vremea lucrului de vară, când s'a nu fi fost purtați Români din Sâncel înaintea pretorei din Hususău și în urmă pedepsiți. În cât mi-a fost posibil pe lângă ocupațiunile mele multilaterale, am compus o statistică din cazurile obvenite în cercul de activitate advocațional al meu despre pedepsele dictate pentru diferite transgresiuni și despre unele cazuri mai interesante. Și aici privirea mea o îndrept în primul rând asupra pedepselor dictate pentru ținerea unei adunări nepermise, care adunare nu-i alta decât aceea, unde, precum afirmă d-nul procuror s-ar fi agitat, prin cântarea »Deșteaptă-te Române« contra națiunii maghiare. Adece pentru un fapt două pedepse. Au fost pedepsiți toți cei acuzați astăzi, precum urmează: crășmarul Teodor Vintilă, cu 40 coroane, Traian Frățilă lui Maței 40 coroane, Toader Rus 40 coroane, Toader Frățilă a Văchii 40 coroane, Valeriu Frățilă, Nicolae Comanici, Vasii Ieronim, Ieronim Hățegan, Vasile Bărbat a lui Băla, Teodor Costea a lui Roman tot cu câte 40 coroane, Artimon Grama cu 20 coroane. Din motivul, că și-au ținut câinii nelegăți au fost pedepsiți: Teodor Vintilă, Tit Corbean, Ioan Bărbat învățator, Teodor Raț, Petru Bărbat lui Lica cu câte 25 coroane; Oniga Nicolae lui Gligor cu 50 coroane; Petru Corbean Petrean și martorii lui Ioan Oniga Făcălele, Traian Anușca și Tanasie Brumar au fost pedepsiți cu câte 25 coroane și cu câte 10 coroane, pentru-că au discutat cu crășmarul de Jidov, alegătorul lui Sándor János; tot pentru conturbarea ordinii publice au fost pedepsiți cu câte 25 coroane: Aron Aldea lui Axente și Emanuil Grama, pentru-că înainte de prânz la oarele 9 s'au sfădit pe stradă. Tot pentru transgresiunea amintită au fost pedepsiți: Artimon Mărginean și Teodor Vintilă cu câte 25 coroane, pentru-că sara după 9 oare încă nu au fost culcați. Ieronim Hățegan a îndurat o pedeapsă de 60 coroane, pen-

tru-că a mers în comuna Pânade și a întreat dela crășmărița jidancă, că în Pânade se află steaguri de ale lui Sándor János. George Balog a fost pedepsit cu 25 cor., pentru-că are niște lemne de edificiu înaintea porții.

Învățătorul Teodor Pânazan și Ioan Bărbat au fost citați la pretorul pentru suspiciunea, că ar fi instigat pe oameni să rupă steagurile lui Sándor János. Preotul Vasile Smigelschi a fost citat pentru că are niște cărămizi înaintea porții căsii parohiale, care periclitează curățenia publică. Ioan Bărbat, învățator, a fost citat la Hususău, pentru-că sara la 8 oare a fost pe stradă. Culița Hrizon, Ionuț Mailat, Mihaila Nicula și Pavel Pepelea au fost pedepsiți cu câte 25—25 cor. fiindcă n-au făcut serviciul de pazitor de noapte, despre care însărcinare nici nu au avut cunoștință. Teodor Vintila, Ion Bărbat, Ieronim Hățegan, Nicolae Comanici, Ieronim Vasii și Teodor Costea lui Roman au fost citați în mai multe rânduri la Hususău sub titlul, că au rupt steaguri de ale lui Sándor János. Pedepsiți n-au fost.

În cauza altor 22 sânceleni și acuma este procedură în curgere pentru transgresiuni de diferit soi.

Iată șirul nesfârșit de proceduri de transgresiuni.

Intr-aceea, onorat tribunal, viața administrativă a comunei Sâncel a adoptat o formă de tot absolutistică. Comitetul comunal (representanța) nu se conchiamă nici la urgitașile repetite ale membrilor. De cinci, șase ani budgetul și sămădușurile nu se pertractează, antistia comunală dispune de averea comunei după bunul plac și fără de nici o autorizație. Siguranța personală și a averii e redusă la zero. Judele comunal, Marcu Costea, martorul principal al acuzei, este un om pedepsit pentru furt. Pe acest om față de orice protestări, d-l fibirău îl ține pe capul oamenilor, fiindu-i o unealtă oarbă. Iată, onorat tribunal, cum prospicează viața constituțională a Românilor din Sâncel. Iată sistemul de prigonire orb și nemilos. Am firma nădejde, că după ce s'a adevărit, că d-l procuror a ridicat acuza în numele aceluși sistem, onoratul tribunal va face dreptate, căci a fost prea ușor să se convingă on. tribunal după cele comunicate de mine și ivite în decursul pertractării de astăzi, că în cazul de față nici vorbă nu este de agitațiune în contra naționalității maghiare.

Știm din teorie onorat tribunal, că a pedepsi se poate numai atunci, dacă a fost vătămata ordinea publică.

Unde aflăm aici vreo ordine publică vătămata? Nicăeri on. tribunal. Cine are deci trebuință de satisfacție, sistemul, care răvnește după jertfe putându-se legitima numai în acest mod. Imi sfârșesc cuvântarea onorat tribunal! Aceia, cari profesază fanatic vre-o idee, sunt în stare, ca să se jertfească, pentru ca să ajungă la

prin urmare trebuia să fie el mai cu grijă. Și dacă pe cineva l-ar fi împins păcatele să-i calce împărăția în vremea asta, era vai și amar de el. Nu-i prea mirosea nici lui a bine, ca cineva să umble noaptea prin curte streină. Dacă însă pe vreun strein l-ar fi purtat nenorocul la așa ceva, atunci știa Tănțea să-i facă judecata fără stăpân. Și să te ferească D-zeu de judecata cânelui, căci dacă-i lipsească mâinile, îl ajută dîntii.

Era într-o zi de toamnă, Tănțea-și ținea locul ca de obicei. Soarele pe lângă căldură pare-că mai împraștia și liniște, căci alungat de arșița dogoritoare, tot neamul necuvântătoarelor de prin curte se aciuisse pe la umbră, ne mai dând nici un semn de viață. Chiar și Tănțea de astă dată se retrăsese mai în colțul șurii, unde nu-l puteau ajunge razele ferbinți ale soarelui.

Puțin mai în jos de el, o scroafă culcată pe o parte, horcăia a lene iară purceii se ospătau la pânțele ei; unul singur — pe semne sătul — roscolea mereu cu botul pământul la spatele mame-si. După ce împraștie nășipul ferbinte de pe deasupra, se trânti frumuseț în groapă să adoarmă.

Era o liniște și pace dumnezeiască. Pentru mult n'ași n crezut, ca această pace să aibă un sfârșit atât de trist, precum sorocise soartea.

Mă uitam lung la purcelul, care se așezase jos și începea să aștească; încet, încet și pe nesimțite mă apropiu de el. Mă aplec să-l netezesc, dar nici nu l-am atins bine și — un vaier ascuțit îmi pătrunse prin urechi: Guuuuu... Scroafa se pomeni, se scutură odată și sări în sus grohăind. Și nu-i de-a glumi cu o scroafă, care-și apără odraslele... Ca turbată se aruncă asupra mea; repede m-am tras la o parte și în acel moment Tănțea-mi luase locul. Purceii speriați începură să alerge în toate părțile, gâțând din răsputeri, ceea ce întărâta și mai mult pe mama lor, care se luase la luptă înverșunată cu cânele....

Gâțitul și grohăitul scroafei se îngâna tot mai repede cu hămăitul cânelui. Câteva momente — și chelălăitul de durere al lui Tănțea îmi vesti sfârșitul luptei. Scroafa alerga nebună să-și adune feții, iar Tănțea rămase lungit la pământ — Hauuuu... — hau, — hauuuu....

Își infipsească blăstămată de scroafă colții, în carne-i și acum îi spânzura un picior atârnat numai cu pielea. Zăcea bietul Tănțea trântit la pământ, și-n jurul lui se

așternuse un lac de sânge. Când m-am apropiat de el, a cercat să-și mai vânture odată coada, în semn de prietinie, dar nu mai avea putere; abia și-o ridică și din nou îi căzu grea la pământ.

— Hămmmm...

— Ce ți-e Tănțeo?

— Hămmmm....

Un gemet surd, tremurător abia-i mai eșea pe gură. Își mai îndreptă odată ochii spre mine, apoi își aplecă pleoapele desnădăjduit, ca și cum mi-ar fi zis:

— M'ai lăsat singur... Vezi?... am sărit să te apăr pe tine și tu m'ai lăsat să mor. Nu mi-ai ajutat....

Căutătura-i blândă, care părea, că mă dojeneste, îmi porni lacrimile, căci vedeam că trebuie să mă despart pe vecie de credinciosul meu prietin.

L'am întreat, netezindu-l pe frunte:

— Mori Tănțeo, mori?

Drept răspuns, el își întinse o labă și și-o așeză în palmele mele, în chipul omului care-ți dă mâna și-și cere iertare, pentru totdeauna. Dacă ar fi avut grai, de sigur mi-ar fi zis:

— Iartă-mă stăpâne, că eu mă duc! Iartă-mă, că și eu te-am iertat!

În vreme ce eu îi neteziam fruntea servitorul Ion, care ne privea din ușa grajdului se apropiu de noi:

— Sărăcu Tănțea! Mai bine să-l împușcăm d-șorule, să nu se mai chinuiască, căci nu mai e de trai cu el.

La început îmi păreau prea grozave aceste cuvinte, dar Ion avea toată dreptatea, căci de vindecare nu mai putea fi vorba.

Se depărtă servitorul și se întoarse din nou, aducând o roabă....

Dispăru apoi prin grădina cu câne cu tot și nu se mai auzeau decât chelălăiturile lui Tănțea, îngăunate de scărțăitul roabei.

După vre-un sfert de oară Ion se întoarse.

— Sărăcul Tănțea! păcat de cânelă ala D-șorule!...

Eu priveam lung la el, clătânând din cap a desnădejde, fără să-i pot răspunde.

— Și-ți spun drept d-șorule, că nici într'un om n'aș fi tras mai cu milă, — sfârși Ion, acățând revolverul în cui.

I. Brotea.

izbândă idea. Judele stă în serviciul ideii dreptății. Dacă on. tribunal achită în cazul de față pe acuzați de sub acuza faptei învinuți, ceea ce mă rog, atunci poate că n-a face servicii politice sistemului, dară va face dreptate, va ajuta izbândă ideii dreptății.

Și mă rog de on. tribunal să nu uite nici pe un moment, că iustitia este regnorum fundamentum și că prin o judecată dreaptă face servicii aceluia stat, a cărui existență este interesul nostru, a tuturor și a cărui bază sigură de existență poate să fie numai dreptatea.

Din nou mă rog: achitați pe cei acuzați.

Mandatul dela Făgăraș. Este cunoscut cetitorilor noștri, că pertractarea petiției înaintată la comisiunea verificatoare a dietei, contra alegerii deputatului Dr. N. Șerban s-a tot amânat din Iulie pe Octombrie, apoi pe Decembrie a tr. și în fine pe 7 Martie c. O telegramă ce am primit-o din Budapesta, ne anunță acum, că în cauza »terrorismului« exercitat de partida d-lui Șerban, s-a orânduit — cercetare la fața locului.

Să-i vedem acum pe voinicoșii penitenți, vor putea dovedi că — laptele e negru.

Alegerile în România. În România s-au isprăvit alegerile pentru cameră (dietă). Rezultatul îl dăm în alt loc al foalei. A mai rămas să se facă alegeri pentru senat, în două colegii. Cel dintâiu colegiu a ales Marți, reușind și aici în majoritate guvernul, deși nu așa mare, ca în colegiile camerei. Rezultatul alegerii colegiului I pentru senat este următorul: Au fost aleși senatori guvernamentali 30, liberali 9, conservatori-democrați (tachiști) 9 și pentru 12 locuri rămâne să se facă nouă alegeri.

Colegiul al doilea de senat alege azi.

Conflict între Români și Unguri. Când am publicat știrea din Brad (Zărând), că acolo se întemeiază o însoțire economică, la care sunt membrii Români și Unguri, am zis — și au zis toate foile noastre — că pentru noi Români, și în cazul de față pentru Români Zărândeni, aceasta nu este lucru bun sau folositor. Am zis-o aceasta întemeiați pe învățăturile din trecut. De câte ori s-au alăturat Români la Unguri, ca să facă vre-un lucru bun, Români au tras scurta. Ei au fost buni pentru a lucra, a contribui cu banul lor, dar când a fost vorba de favoruri, de egalitate, de drepturi, acestea le-au fost nesocotite.

O pildă doveditoare a acesteia ni se dă acum din nou chiar din Brad. Acolo este o casină ungurească, la care sunt membrii de ani de zile și Români mulți. În timpul din urmă Români au cerut, că precum se cumpără pentru biblioteca casinei cărți ungurești, să se cumpere și cărți românești. Membrii unguri nu s'au învoit și urmarea a fost, că 17 Români au ieșit din casină.

Bine au făcut! Dar noi întrebăm: Nar putea Români să-și facă o casină a lor în Brad? Române, deschide-ți ochii!

Despre România. Profesorul Stoiser a ținut la societatea comercianților din Viena o conferință despre situația economică a României. Conferențiarul a arătat, că România este grâнарul Austriei. Ea a făcut progrese enorme.

Poporul român e sobru și harnic.

Profesorul Stoiser laudă apoi opera culturală a Carmen Sylvei și rolul jucat de regele Carol în cucerirea independenței țării.

Conferențiarul sfătuiește pe nemți să caute să cunoască mai bine țara românească și pe locuitorii ei.

Conferința a fost însoțită de proiecțiuni, în cari s'au arătat sate, orașe și fabrici din România.

De preste săptămână.

Alegerile în România.

În 2 Martie n. s-au început alegerile în România cu colegiul I de cameră. Guvernul — vechii conservatori și junimiștii — a eșit cu majorități conziderabile, atât în Capitală cât și în județe. Lupta electorală a fost foarte înverșunată, între guvernamentali și între opoziția cartelată: conservatorii-democrați sub șefia d-lui Tache Ionescu și liberalii sub șefia d-lui Ionel C. Brătianu. Opoziția a fost bătută pe întreaga linie electorală în toate trei colegiile.

Rezultatul alegerilor pentru cameră este următorul: Pentru 183 de scaune sunt aleși 148 de conservatori, 19 opoziții cartelați și în 16 cercuri balotagii.

Prin urmare, numai în cazul, când opoziția ar reuși să învingă la toate cele 16 balotagii — ceea ce este cu desăvârșire imposibil — ea abia ar putea să obție atâtea locuri, câte îi oferise șeful guvernului d-l P. P. Carp fără luptă. Victoria guvernului este strălucită și cu atât mai interesantă, că au luat parte la vot un număr neobicinuit de mare de alegători și s-au anulat numai 1712 voturi la toate trei colegiile, pe când în 1907 au fost anulate 6101. În câteși trele colegiile candidații opoziției cartelate au obținut numai 56.653 voturi. Candidații guvernamentali au ajuns la formidabila cifră de 109.317 voturi.

Dintre șefii frunțași ai opoziției cartelate au reușit numai d-l Tache Ionescu și V. G. Morțun, cu alți 17.

Secretul votului în România este absolut garantat. Votizarea — ne scrie d-l prof. V. Gr. Borgovan, care încă a votat, se face în modul următor:

1) Cât ce am intrat în sala de vot, prezentând prezidentului cartea de alegător, mi-a dat câte un buletin de vot pentru fiecare din cei 10 candidați; buletinele s la fel și poartă numele candidaților cu un semn. 2) Am intrat apoi într-o cabină separată — singur, unde am despărțit din cele 5 buletine ce cuprudeau numele candidaților, pe care aveam să-i votez. 3) Am închis întâiu cele 5 buletine agreeate și le-am vârat în buzunarul drept; apoi am închis și pe celelalte 5 și le-am vârat în buzunarul stâng. 4) Intorcându-mă din cabina (închisă), am dat prezidentului întâiu buletinele agreeate, pe cari le-a vârat în urna albă; apoi i-am dat pe cele neagreeate, pe cari le-a vârat în urna neagră. Am reprimat dela prezident cartea de vot marcată și apoi am părăsit sala de vot.

Astfel secretul votului este absolutamente garantat; nimeni în afară de tine, care votezi și de D-zeu, nu poate să afle cu care partid și pe cine votezi.

Metropolit român în Macedonia.

O telegramă din Salonic vestește, că o delegație de 12 Aromâni a plecat la Constantinopol, pentru a interveni pe lângă patriarhat, ca să aprobe instalarea unui metropolit român în Macedonia. În cercurile românești din Salonic nu se crede în succesul acestei cereri. Români vor trebui să lupte pentru o biserică a lor autocefală.

Răscoală regalistă în Portugalia.

Agentia „Havass“ află din Vigo, că în Capitala cantonului Arcos Val de Vez din Portugalia, aproape de granița spanioară, răscolății au pus pe fugă autoritățile și au arborat dra-

pelul regal în locul drapelului republican. Trupele din Porto au restabilit ordinea readucând autoritățile la posturile lor. Intregul canton este ocupat militărește.

Neorândueli în Maroc.

Din Londra se vestește, că Agenția Reuter află din Tanger că se confirmă șvonul că triburile din jurul Fezului s'au revoltat și nu permit nimănui să pătrăască Capitala și nici să intre în ea. Sultanul a trimis mai multe mehalale contra rebelilor, dar două dintre ele ar fi suferit eșecuri. Mulți soldați au fost uciși sau răniți; câte-va tunuri au fost pierdute.

In atențiunea d-lor învățători.

Reproducem din «Tel. Rom.» articolul d-lui referent școlar Dr. O. Ghibu. Un articol de mare actualitate, mai ales, că precum constată autorul și astăzi mai sunt între învățătorii noștri, mulți inși, cari din necunoștință de cauză, de teamă, ori cu scop de a se însinua autoritățile școlare neconfesionale, — interpretează greșit dispozițiile legii appony-ane, cu privire la propunerea unor obiecte de învățământ și în limba maghiară. Iată articolul care poartă titlul:

Rătăcirii păgubitoare.

Foarte rele servicii face școalele noastre rev. Vatra școlară, publicând articole „directive“ ca acela al d-lui Iulian Lucaș, din Nr. 2 a. c., apărut sub titlul de „Câteva idei îndrumătoare în noua situație a școlii române“ (studiu directiv). După ce dela 1907 începe această revistă nu s-a ocupat decât întâmplător de chestiuni curente, cari au agitat școala noastră înhăitată din atâtea părți, s'ar fi așteptat, ca luând acuma cuvântul și apucându-se să dea idei „îndrumătoare“, aceste idei să fi adus în adevăr un folos învățământului. Din netericire însă, articolul din chestiune nu va putea produce decât o nouă și regretabilă confuziune. Iată ce cuprinde, între altele, acest articol:

„Prin dispozițiunile emanate din art. de lege XXVII. din 1907, școalele noastre au fost avansate dela o limbă de propunere la două limbi, — la bilingvism“.

2. „În considerarea acestui fapt plinit (!), deodată cu punerea în practică a legii menționate, noi cu întreaga organizație internă, cu întregul sistem școlar, trebuie să capitulăm“...

3. Socoata, Geografia, Istoria și Constituția au să fie predate bilingv“...

4. „Încât pentru manualele acestor discipline ar fi foarte consult să fie contemplate paralel în două limbi. Pe fața divizată prin o lini-oară deoparte materialul în limba maternă, de cealaltă în limba maghiară“ (!).

Aceste afirmațiuni, pe cari e clădit întreg „studiu directiv“ al d-lui I. Lucaș, sunt fundamentale greșite.

Ad 1. Atât înainte, cât și după 1879. când s'a introdus în școlile noastre limba maghiară ca obiect de învățământ, școalele confesionale ort. române au fost școli cu limba de propunere română. Legea dela 1907 n'a schimbat într-o nimic acest caracter al școlilor noastre, ea n'a avansat școlile dela o limbă de propunere la două, — la bilingvism! Despre așa ceva nu se face nici o amintire în lege. Ceea ce a impus această lege e, că limba maghiară

1) Aici d-l redactor al „Vetrei școlare“ face următoarea observare: „Nu cred, că e consult să mergem așa de departe cu înlesnirea învățării limbii maghiare din motive de ordin mai superior“

să se propună mai intențiv și într'un număr de oare mai mare. Nici n'a fost vorba, ca limba maghiară să fie „avansată“ la rolul de limbă de propunere, nici n'a s'a preconizat de lege bilingvismul. Limba a fost și este numai un obiect de învățământ, ca ori care altul, cu singura deosebire, că a pus stăpânire pe un număr mai mare de oare.

Școlile noastre au fost înainte de 1907 școli cu limba de propunere română și au rămas astfel și după acest an. Ele sunt chiar după legea din 1907 „román tannyelvű népiskolák“. Planul de învățământ edat de minister pe seama școlilor ajutate de stat sub Nr. 80.000/910, spune apriat că el s'a dat pentru „nemmagyar tannyelvű népiskolák“, din simplul motiv, că școalele noastre nu sunt bilingve. Numai laborioșii confecționatori de manuale bilingve dela Șimleu-Silvaniei, d-nii Teodor Ilie și Victor Boczán (!) spun, că manualele lor sunt aprobate „pentru școalele cu limba de propunere română și română-maghiară“ (ca și când ar exista și o limbă ungară !).

Ad 2. Nu e de loc adevărat, că „noi cu întreaga noastră organizație internă, cu întreg sistemul școlar trebuie să capitulăm“. De unde o fi scos d-l Lucaș lucrurile acestea, pentru sprijinirea cărora nu se găsește nici o iotă în lege? E o adevărată crimă a vorbi astfel în calitate de învățător român, câtă vreme fostul ministru Apponyi s'a exprimat în această chestiune în modul următor: „A tanügyi, pedagógiai, vallási és köznevelési területen elkövetendő fegyelmi vétségeknek egyész összességét (a törvény) az iskola fentartóra bizza... A tanítás egész irányítása, a tanítás jellegének meghatározása, a jellemképzés, a nevelés vezetése, a tanítóknak alkalmazása, a tanítók feletti fegyelmi hatalom négyötödében ez mind, szoval minden a mi az iskolának munkájához tartozik, marad az iskola-fenntartó kezében“ (Vezi Országgyűlési értesítő, 12 Aprilie 1907. pg. 14). Unde e aici vorba de „capitulările“ d-lui Lucaș, de „faptul plinit (!)“, de căderea întregii noastre organizații interne etc?

Ad 3. E absolut fals a afirma, că legea ar cere, ca cele patru materii să se propună bilingv. La un atac din partea unui deputat naționalist contele Apponyi a răspuns într'un discurs al său din Cameră: „En nem tartanám szerencsétlenségnek hogyha ezek a tárgyak csakugyan magyarul adtnának elő, de a törvényjavaslásban ez nincs benne. Csak az van benne, hogy a miniszter által kiadott tanterv szerint tanítandók, általa jóváhagyott tankönyv szerint. Arra nézve hogy ezeknek a tárgyaknak előadása a magyar nyelvismert megerősítésére is szolgáljon, hogy ezek a tárgyak kizárólag magyar nyelven adassanak elő, az a törvényjavaslásban nincs... (A törvény intézkedéseinek főszáma nem a nyelvtanuláson, hanem az államellenes irányzatok megfékezésén nyugszik“. (Ibidem, 12 Aprilie pg. 12).

Legea cere numai, ca anumite părți din aceste materii să se ia mai pe scurt și în limba maghiară, dar nu în oarele fixate pentru aceste materii, ci în oarele de limbă maghiară, cari tocmai pentru aceea sunt atât de numeroase.

Ad 4. Manualele bilingve nu le cere nici un rezon pedagogic și nu le cere nici legea. Ele n'ar ajuta decât mecanizarea învățământului, și nu numai că nu ar fi în stare să ușureze munca elevilor și a învățătorilor, dar o și îngreunează deodată. Manualele bilingve ar avea înțeles să introducem în școalele noastre

tre atunci, când bilingvismul ar fi un principiu didactic impus de autoritățile superioare școlare, și când s'ar cere, ca tot ce se propune în românește să se propună și în ungurește. Dar aceasta n'o cere nici legea și n'o cere nici planul de învățământ ministerial. În acest plan se cere numai ca „despre tot ce se învață în limba maternă, din istoria patriei, constituție, istoria naturală și igienă” elevii să știe conversa și în limba maghiară (pg. 72). Nu tot ce se învață în românește trebuie să se știe și ungurește, ci numai despre ce s'a învățat în românește „elevii să știe ce e esențial” (pg. 104) și în limba maghiară, „în resumate scurte” (pg. 105). În fața acestei situații, ce rost ar mai avea manualele bilingve, când ele dau lecțiile și în ungurește tot așa de pe larg ca și în românește, — când ele dau deci mai mult decât cere legea?

Ita cum se prăbușesc toate ideile din „studiiul directiv” al d-lui Lucuța, studiu pe care redacția *Vetrei școlare* zice, că l-a publicat „pentru seriozitatea cu care e lucrat și (pentru) dorul de a ajuta cauzei școlare”.

Această măgulitoare atenție pentru „harnicul și priceptul” autor al uneia din cele mai rău scrise și mai false dizertații din câte s'au scris la noi de câțiva ani încoace, e aproape neexplicabilă, mai ales după ce ideile cuprinse în ea au fost lămurite pe deplin din partea P. V. Conzistor archidiecezan prin circularele Nr. 11,410 și 11,433/910, dintre cari cel din urmă s'a publicat și prin ziare, și după ce cu ele s'a ocupat stăruitor și presa noastră cotidiană.

Dr. Onisifor Ghabu.

ȘTIRI.

— 24 Februarie v.

Conferențele Asociației. Proxima conferență a Asociației în Brașov, se va ține, nu în Dumineca proxima, ci *Duminecă în 19 Martie c. n.* — ceace vom indica din nou la timpul său.

Iubileul »Economului«. Sâmbătă în 11 Martie n. c. se ține adunarea gen. ordinară a XXV-a băncii »Economul« din Cluj. Banca »Economul« este una din cele mai vrednice bănci ale noastre, care relativ a făcut mai mult pentru înaintarea poporului român, jertfând în cei 25 ani ai existenței sale, cum am anunțat deja, peste 62 mii cor. pentru scopuri culturale românești.

Banca »Economul« e în plin progres, ceea-că se datorește abilității conducerii de câți-va ani încoace. La serbarea jubileului, salutăm vrednică bancă și-i dorim spor și progres constant, spre binele poporului nostru.

Carne de cal. Incepând de mâne, Vineri (Zi de poartă și săptămâna mare. Culeg.) se începe a se vinde carne de cal, în măcelăria din Str. Crucii (I) nr. 22 Brașov. Chilogramul costă 50 fl. Vorba e, că carne se găsește, dar oare public consumator se va găsi?

Cal speriați. Un țaran, cărăuș, din Hurez (I. Făgăraș) ajungând ieri în piața Brașovului, i s-au speriat caii de pufăiturile motorului dela tramvai. Neputând domina caii, aceștia au năpădit pe trotoar și au isbit cu oșteia unul din cele două giumuri dela galantarul cel mare ar firmei Iulius Meini, făcându-l tândări. Geamul prețușe 400 de cor. și era asigurată contra spargerei. Dus la poliție, hurezeanul a constat cu martori, că nu-i vinovat. Ba se afirmă că mecanicii dela tramvai văzând caii puși pe goană, în loc să oprească, tot mai mult manevrau pufăiala.

Rectificare. Știrea publicată de noi despre participarea pâr. I. Bunea din Vad la adunarea din urmă municipală a comitatului Făgăraș, o rectificăm cu plăcere, într-acolo, că nici pâr. I. Bunea n-a participat la acea adunare.

»Răspuns«. Sub acest titlu primim dela d-l N. Borza protopop în Făgăraș o scrisoare mai lungă, din care reproducem din cuvânt în cuvânt următoarele:

»Ultime știri la Nr. 36 din »Gazeta Transilvaniei«, date din Făgăraș, fiind neadevurate, cer (!) rectificarea lor. Eu nu am fost la nici o conferință și în acea zi nu am vorbit înainte de adunare cu nici un membru, că nu am căutat pe nimeni a ademeni. — Dau dreptul ori-cărui membru să mă desmintă — că așa fi invitat pe cineva la ședință*».

»Dacă nici eu nu mergeam la ședința comit. — la școala gr. or. din Mândra nu se vota ajutorul de 1200 cor., la școala din Toderița 1000 cor. și la Breaza 920 cor. Să mă ierte cei cu politică de activitate pasivistă, că mai mult prețușesc o școală bună, decât o persoană, care astăzi este și mâne nu, la locul său». — *Niculae Borza*, protop.

Târg de țară. Căpitanatul orașenesc din *Gherla* (Szamos-ujvár) ne roagă a publica, că pe baza deciziei ministeriale, se va ține acolo un târg supletor de vite și de mărfuri în 22, 23 și 24 Martie n. c.

Secretele »Burgului« din Viena. Se scrie din Viena, că cu ocaziunea unor demolări recente la Hofburg s'a descoperit o suteranță secretă, lungă de mai mulți km. și excepțional de largă, care duce dela »Burgul« imperial până la Schönbrunn.

Catastrofă în teatru cinematografic. Din Rusia vine vestea, că la teatrul cinematografic din Blagoje s-a întâmplat o groznică catastrofă în următoarele împrejurări :

Înainte catastrofei s-a reprezentat o ciocnire de trenuri. Proprietarul teatrului atrase atenția publicului că în momentul ciocnirii se va auzi o detunație, care se va improviza spre a mări efectul scenei. În clipa următoare explodează un butoi cu benzină, ce se afla într-un colț al teatrului. Publicul izbucni în răsete, crezând că este vorba de detunația anunțată. Pericolul abia atunci s-a văzut, când au început să izbucnească flăcări, pe când sala se umplea de fum.

Publicul năvăli spre eșire, răsturnând băncile, cari se îngrămădiră în apropierea eșirei, baricadând-o astfel, încât cei din urmă nu se mai putură salva.

Sala teatrului era tixită de curioși, între cari erau multe femei și copii. Teatrul avea o singură eșire, ferestrele erau închise, astfel că numai 40 persoane au putut să se salveze. Cei alții au pierit cu toții arși de flăcări sau omorâți de tavan, care s-a surpat peste ei. Numărul persoanelor perite se urcă la cifra de 183. Între morți se află și anteprenorul teatrului Davidow împreună cu 3 funcționari ai săi și inginerul Taube, constructorul teatrului cu doi copii ai săi. În fața teatrului se petrec scene sfâșietoare.

Mai dăm și următoarele amănunte: Oamenii urlând ca niște fiare sălbatice se îndreptau spre eșire, călcând în picioare tot ce întâlneau în cale.

Mai multe persoane au leșinat și au căzut la pământ.

Un om cu numele Igovlov a reușit să scape din local și când a observat, că soția și copiii lui se aflau în localul teatrului, a intrat și el din nou și a pierit în flăcări.

Victimele dezastrului au fost înormantate. Biserica a fost plină în mare parte cu cosciugele copiilor. Un tată și-a pierdut 9 copii. A fost un moment sfâșietor, când au intrat în biserică mamele, cari au înebunit de durere.

Toate prăvăliile sunt închise, afară de acele unde se vând cosciuge.

Pentru o piele de lup. Un român macedonean din Conia, a găsit într-o noapte în drum un lup înghețat și crezând că pelea lui n-ar fi de aruncat, l-a legat de picioarele dinapoi și l-a târât acasă. Ca să-l poată beli, l-a băgat în grajdul de vite să se desghete până dimineața. Dar peste noapte lupul a — învâțat și a burdușit caii, boii și oile din grajd. Cazul acesta hazliu, îl descrie foaia din Salonic »Dreptea« în limba macedo-română precum urmează:

Tri ună cheale di lup... Tu părțile di Conia, un huriat (sătean) s'turna tu hoara (sat) a lui. În cale află un lup înghețat și s'mindui că chealea nu li eara tri aruncare. Tri așă il ligă de cicione, il trapse

*) Aici înșiră numele preoților, cari n-au fost la adunare. Nu-le mai publicăm, căci știut este, că nici un preot n-a fost solidar cu pâr. Borzea. Chiar și pâr. I. Bunea rectifică la alt loc al foaiei noastre, știrea despre participare. — Red.

azvarna, il duse acasă și-l băgă tu ahure, (grajd), ca dimineața s-lu bilească. Ghinea pisti noapte, di marea căldură di ahure, lupul învâț și 'n loc ca s'li da chealea a țaranului, li sugrumă boulu, callu, și oile ce s'află tu ahure.

Prelegere populară.

În lupta culturală pornită de comitetul despărțământului Diciosânmărtin al Asociației, crește din zi ce merge însuflețirea poporului nostru bun și blând.

După românii bravi din comuna Blăjel, care este cel puțin încă odată așa de mare ca comuna Velțiu, au dat dovadă frumoasă a simțului de jertfă și de dragoste și românii din comuna Velțiu. Dacă din comuna Blăjel s-au înscris total 53 membrii, velfenii s'au înscris 41. Astfel «biblioteca populară» a Asociației este sprijinită într-o măsură neașteptată.

Prelegerea populară convocată pe 5 Martie s'a ținut la orele 12 din zi, în biserică spațioasă, fiind prezent un număr de peste 300 ascultători.

În numele comitetului a venit dl. dir. Dr. Romul Boila și not. desp. dl. Nicolae Platon, însoțiți de candidatul de adv. d-l. Dr. Iosif Boila. Au mai fost prezenți dnii preoți: Ioan Marian și Ioan Muntean din Velțiu, Nicolae Ticaci din Baza. Impreună cu dna și dnii învățători: George Porima din Blăjel și Ioan Pleșa din Velțiu, apoi dl. notar Musca cu 5 păzitori ai ideii de stat (jandarmi).

E lucru curios, că la noi siguranța publică e realizată la perfecțiune. Te păzesc jandarmii nu cumva să se întâmple ceva cu viața ta, precum să vede, atât de scumpă pentru stat!!...

După cuvântul de deschidere al d-lui director, a disertat dl. părinte Nicolae Ticaci despre o temă foarte folositoare, a-decă despre combaterea luxului. Partea cea mai marcantă a disertației a fost, unde a batjocurit pe femeile acele cari nu și dau silința să aibă portul nostru frumos național...

Disertațiunea a fost foarte bine chibzuită și a stârnit complăcerea tuturor.

A urmat apoi dl. dir. dând învățătură din sfera dreptului.

După d-l director s-a ținut disertațiunea d-l George Porima învățător gr. cath. din Blăjel despre împărțirea și îngrijirea moșiei după comasare. Fiind chestia actuală în comuna Velțiu și fiind disertațiunea compusă în înțelesul tuturor, a făcut cele mai plăcute impresiuni. Disertantul a fost viu aplaudat.

După prelegeri a urmat actul măreț, cu care ocaziune s-au înscris 41 membrii ajutători pentru Asociațiune. D-l dir. având cărțile din biblioteca populară de pe luna Ianucrie la sine, le-a și împărțit acelor, cari și-au solvit taxele, ceace a făcut cele mai plăcute impresiuni. Totodată în urma mandatului avut din partea comitetului, a instituit și o agentură și o bibliotecă pentru comuna Velțiu.

După ce comitetul a fost salutat de d-l părinte Muntean, la ce a răspuns d-l dir. Dr. Romul Boila, adunarea s'a închis.

Din biserică s'a dus inteligența în vizită la d-l părinte Ioan Marian și de aici s'a dus la ospitala casă a d-lui părinte Ioan Muntean, fiind bine găzduiți de d-na căsăi.

Astfel decurg toate prelegerile populare cu cele mai frumoase rezultate.

Blăjeanul.

Știri de peste săptămână.

Cânele vorbitor »Don«. — Don, cânele vorbitor, despre care am scris și noi la timpul său, se află acum în grădina zoologică din Hamburg, supus la cercetarea specialiștilor. Se folosește de talentul său, spre a și face treburile. Cum vede copii, strigă: »Don Hunger haben, Kuchen«. (Lui Don i-i foame, prăjituri!). Ea a învățat încă două cuvinte, așa că dicționarul lui a ajuns la 6 vorbe. Cei mai de jos Australieni au 150, iar mulți «civilizați» de la noi 200. Dar Don e în stare să mai învețe!

Advocații din Budapesta. Dumineca trecută s'a ținut adunarea generală a camerei advocațiale din Budapesta. În vorbirea de deschidere, președintele Szivak a accentuat că evenimentele anului trecut au promovat interesele morale și spirituale ale popului advocațial, dar împrejurările de traiu pentru advocați s'au înrăutățit în așa măsură, că este inevitabilă erupțiunea luptei pentru existență. Oratorul Ruschek A. constatând, că membrii camerei advocațiale din Budapesta sunt în parte preponderanți Evrei — mai mulți ca 1400 advocați Evrei sunt în Budapesta — a protes-

tat, contra ajutorării lor din mijloacele camerei. »Aici sunt bogătanii Evrei — zice oratorul — să-i ajutoreze aceștia pe fișcalesii jidani strămtorățici. Natural că adunarea în preponderanță jidovească a erupit în strigăte de »Jos cu ei!» și a nădușit înțeleapta vorbire a oratorului.

O a doua rochie-pantaloni în primejdie. Alaltaeri, Capitala României și-a manifestat din nou și în mod mai violent antipatia contra rochiei-pantaloni. Pe la orele 6, în piața Teatrului, o altă doamnă, care se exhibase în rochie-pantaloni, a avut parte de aceeași primire din partea unui mare număr de persoane. A scăpat ca prin minune cu rochia nefășiață. Negreșit, în urma acestei primiri, rochia-pantaloni poate fi considerată ca înmormântată, la noi. Bunul gust al publicului, ori-câtă îngăduință ar avea, nu permite să fie maltratat prea din cale afară.

— Alaltaeri la amiazi a apărut și pe străzile Vienei o femeie îmbrăcată în rochie-pantaloni. Publicul a început să injure și să se repeadă la dansa. Doui domni au scăpat' o urcând' o într'o trăsură. Un caz identic s'a întâmplat și la Budapesta.

— Pe străzile orașului Praga încă a apărut o doamnă cu rochie-pantaloni. Publicul a înzultat'o și a amenințat'o cu bâtaia. D-na numai cu greu a putut scăpa de furia publicului.

Cursuri de stupărit. Inspectoratul reg. ung. de școale din comitatul Brașovului, face cunoscut celor interesați, că la stupăria statului din Gődölös se vor ține în decursul acestui an, la șase perioade, cursuri de stupărit, anume: Dela 1—18 Maiu, pentru *economii*; din 24 Maiu până la 10 Iunie *impieșcării căilor ferate*; din 14—27 Iunie *preoții*; din 1—18 Iulie, precum și din 26 Iulie — 12 August *învățătorii*, și în fine din 15—28 August *femeile*.

Participanții se vor împărții de întreaga întreținere (cuartir și vipt) gratuit și pot conta și la acoperirea speșelor de călătorie, bilet de cl. III pe căile ferate ungare.

La fiecare curs se vor primi numai câte 20 ascultători.

Cererile de primire timbrate (1 cor.) să se înainteze, cel puțin cu o lună înainte de începerea cursurilor, la ministrul de agricultură în Budapesta.

Economii și cei de alte ocupațiuni să alătureze cererilor recomandare dela primăriile comunale concernente.

Avis! În cancelaria avocatului Dr. Moga află imediat aplicare un domn sau o domnișoară, care știe scrie ungurește și românește la mașina de scris.

Convocare.

»Corul bisericei Sfetei Treimi de pe Tocile« (din Brașov.) își va ține *adunarea generală ordinară Duminecă în 6/18 Martie 1911* în localul școlii de pe Tocile la orele 2 p. m. cu următoarea ordine de zi:

- 1.) Raportul general al comitetului corului.
- 2.) Raportul casarului;
- 3.) Raportul bibliotecar-archivarului;
- 4.) Votarea bugetului;
- 5.) Intregirea comitetului;
- 6.) Diverse propuneri.

Pe această cale invităm pe membrii fondatori, ordinari, membrele și membrii activi ai acestui cor.

Este de observat că, *cei ce nu s'au achitat taxa anuală de membru, nu vor avea drept de vot.*

Brașov din ședința comitetului corului bisericesc, ținută la 18 Februarie st. v. 1911.

Aurel Gămulea Traian Purcărea
vice-președinte. secretar.

Pământul nostru.

Numai în oglindă te vezi cum ești și când treci hotarul în alt sat, vezi ce este în sat la tine.

Doamne, ce pământ avem noi! Dar noi nu știm ce avem.

Și cu toate acestea, tocmai țările cu pământurile proaste și mai sărace au ajuns să scoată din ele lucrurile cele mai bune și mai multe. Danemarca, o insulă cu o întindere mult mai mică, mai puțică ca jumătate din țara noastră, și cu toate acestea este vestită ca bogată în vite. Încasează pe an, nu știu câte milioane, multe milioane numai pe unt și pe ouă, când noi mai cumpărăm ouă de peste graniță, din Bulgaria și din Austria. Elveția sau Svițera, țara de unde se aduc la noi va-

ele cele bune de lapte, Elveția are vite renumite și brânzeturi cari vin de se vând și la noi. Belgia, o țărișoară de patru ori mai mică decât România, încasează peste 300 de milioane de franci de pe lapte.

Dar cum se lucrează pământul în străinătate! Cum se îngrijesc vitele! Cum se adună și se îngrijește totul.

Să vezi ogoarele din Belgia. Lanurile de grâu, adică ce lanuri, niște ogoare, aici acolo nu sunt moșii ca la noi. Dacă le spui oamenilor de acolo de moșii de mil de fălci, ori de pogoane, se uită la tine să vază dacă nu cumva îți răzi de ei. Lanurile de grâu sunt așa de îngrijite, parcă ar fi pieptănate. Hatul e numai ca o linie, ca o cărare de pieptănătură, căci numai firile sunt pieptănate, ori aplecate într-o parte și în alta, dar loc gol nu se vede. Loc gol nu se vede pe nicăieri. Până și prin oraș, pe la gară printre șinile drumului de fier, unde este ceva loc, vezi sămănătură, e sămănat salată, fel de fel de salată, pe care o îngrijește omul și o cultivă într-una și într-una duce cu coșurile la țarg și vinde în piață. Și la atâția bani, de poate trăi un om, o casă întreagă, numai cu atâta. Dar vile de Svițera! Vii? Niște peticuțe de pământ, pe care o săditi vița. Dar cum sunt peticuțele acelea, de mlașcă în partea dintre Lausana și Mon-reux!

Pentru că pământul e deluros și muntos și petros și răpos și în multe locuri coastă dreaptă aproape ca peretele, oamenii își înconjoară locul cu zid, fiecare își face zid în partea de la vale și pământul deasupra îl sapă de la deal, și-l întinde drept, numai atâta aplecat ca să se scurgă apa. Iar după ce l-a potrivit așa, atunci sâdește ori samănă pe el ce vrea, ori ce are noroc.

Se înțelege că îngrijind astfel pământul, se face și drenaj și canalizări pentru apă, adică și pentru udat și pentru scursu apă de prisos.

Dar grădinile de zarzavaturi! dar livzile de fructe!

Intr'un loc mic, atâta își găsește omul acolo de lucru, că nici nu simte nevoie să aibă un loc mai mare. Lucrează pe acel mic și scoate mult. Și nu-l vezi aici obosindu-se până să găfăie și să nu poată răsufla, nici plângându-se că a muncit prea mult, ori că o să-i rămână pământul nelucrat. Și nici nu vezi grămizi de oameni mulți lucrând. Ici și colo se vede câte un om, lucrând domol dar stăruitor și cu rost.

Are de pildă de cosit. Vine dimineața la șase ceasuri ori și la șapte, dacă a avut mai întâi ceva de lucru acasă. Vine cu coasa învălită bine cu o fâșie de piele. Desvâlește fâșia și poate și vreo bandă de pânză, scoate coasa, o șterge, o ascute, și s'apucă de cosit. Cosește până la vremea prânzului. Atunci ia coasa, o șterge, o ascute, o unge, o învâlește, o pune bine undeva și-apoi se duce la masă. Deși o să vină îndărât în lucrând, totuși nu lasă coasa așa, aruncată fără grijă.

— De ce mai legi coasa și o mai învelești dacă o să te întorci acasă?

— Dar dacă întârziu și nu mă întorc, zise el, atunci rămân cu coasa stricată.

Tot felul de prevederi care numai tu le vezi, le înțelegi de ce folos sunt. Pentru toate însă trebuie să fie omul: harnic, băgător de samă și cu tragere de inimă. Ce-ar fi pământul nostru, dacă aceste lucruri le-ar avea și oamenii de la noi!

Th. D. Speranță.

ECONOMIE.

Nu dați caii pe mâna jugănarilor.

Până acum n'a pătruns în mintea sătenilor grija, ce trebuie să o aibă pentru vitele lor, așa că pe lângă hrana proastă ce li se dă, bițele vite când sunt bolnave, sunt curarisite de nalbari, cari nu au nici cea mai elementară idee, cum trebuiesc să fie tratate. Am văzut chiar proprietari, cari dau caii să-i jugănească empiric, cari tăind cu instrumente murdare, infectează rănile și dau boale, unele cum ar fi teta-nosul (boala cerbului) care se vindecă greu, ba adese-ori calul moare. Alte ori în locul operat cresc niște ciuperci, care dacă nu se taie la timp, pot aduce pierderea calului, așa

că putem perde cai de valoare din cauza acestei imprudențe; dar așa este românul, eftin la faină și scump la țară. Unii doctori de contrabandă zic, că mai scot oasele moarte la cai, adică dintr'un cal cu patru picioare îl fac cu trei; alții lasă apă din incheiături, în care caz incheiătura se fierbe și se întepeneste. Dar ceea ce este mai grav, este că acești speculatori au obiceiul de a lăsa sânge în toate boalele și se întâmplă foarte des ca atunci când e un cal bolnav de dalac, ca să-l vindece, îi lasă sânge, care este plin de microbi, adică de viermușori cari produc boala. Sângele dacă cade pe pământ, molipsește acel loc și microbii se respândesc și se închid într'un oușor care poate trăi ani de zile, așa că ori când ar veni o vită să pască în acel loc, se poate îmbolnăvi și muri. Oamenii cari lucrează pământul acela cu mâinile, se pot scărpinga cu mâna murdară de acel pământ și deci se îmbolnăvesc de bubă neagră.

Vedeți dar, cum acești jugănari sunt capabili să aducă boală, iar nu s'o gonească cum pretind ei.

Am prins un asemenea doctor tratând un cal bolnav de dalac în următorul chip: a făcut un șomoioag de cârpe, l'a uns cu gaz și i-a dat foc; a plimbat acest șomoioag pe spinarea și pe pântecile calului până ce calul a făcut bășici. Calul a suferit dar a murit în momentul când am venit eu și făcându-i autopsia, am constatat antrax. Jugănarul a fugit, așa că nu am putut să-l dau pe mâna justiției.

Acești jugănari mai dau și doctorii, care nu fac nici un efect, dar proprietarul vitei le plătește.

Este adevărat că numărul medicilor veterinarilor este insuficient; dar proprietarii de vite preferă să cheme un jugănar, pentru că cere mai puțin, dar mai des. Afară de acestea dacă calul a murit sau i s'a făcut mai rău și dacă jugănarul mai îndrăznește să vie în acea curte, proprietarul își descarcă năcazul printr'o bună bătae aplicată vinovatului.

Cred, că va mai trece timp până când să ne dăm seama, că vitele constituie o bogăție națională și ca atare trebuie să căutăm să le mai bine, dar aceasta merge în raport cu cultura, ca toate celelalte — și cât timp țăranul va fi incult și se va limita numai la sursa agricolă, nu va fi forțat să dea mai mare importanță creșterii și îngrijirii vitelor.

Th. Ionescu.
Medic veterinar.

Poezii populare.

Din colecția tinărului răposat D. Debu.
(Urmare 4)

De-aș călca din urmă'n urmă,
Din străin n'oi face mumă;
De-aș călca din peatră'n piatră,
Din străin n'oi face tată.
De-aș călca din flori în flori,
Din străin nu fac surori,
De-aș călca din brazi în brazi
Din străin n'oi face frați,
Cin-n'ascultă de părinți
Plânge cu lacrimi fierbinți....
Nici eu nu i-am ascultat,
Multe lacrimi am vărsat.

Jelui-m'as jelui
Jelui-m'as și n'am cui,
Jelu-im'as codrului,
Codru-i jalnic ca și mine
Nice frunză nu-i rămâne.
Jalnic, că frunza-i uscată,
Eu jalnică, că n'am tată,
Codru-i jalnic fără lună,
Eu jalnică fără mumă.
Codru-i jalnic, n'are brazi.
Eu jalnică, că n'am frați
Codru-i jalnic, n'are flori
Eu jalnică n'am surori.

Măiculită
cu miluță (milă)
Lasă mila la fereastră,
Să se fac'o umbră deasă.
Eu de unde oi veni
M'oi pune ș'oi odihni,
Focul mi-Poi potoli
Inima mi-oi răcori.

Rău e D-ne prin străini....
Ca descult prin mărcini....
Mărcinii... coace-sparge
Dar străinul nu mai tace.
Că străinul până cină,
Eu sunt sfeșnic la lumină,
Dacă străinul se lasă,
Mă trag și eu cătră masă.....
Iau cuțitul să-mi tai pită,
El zice, că nu-i plătită;
Eu o pun să mi-o prăjesc,
El zice că n'o plătesc.

Când m'ajunge dor de ducă,
Merg pe deal, ca și pe luncă;
Când îmi vine dor de casă,
Merg pe deal, ca și pe masă....
Cine nare nici un dor,
Trăește'n lume ușor;
Dar eu am atâta dor,
Câtă apă'ntr-un izvor;
Și eu am atâta jale,
Câtă apă e pe vale.

Du-te dor cu Murășul,
Nu-mi mai rupe sufletul;
Du-te dor cu Târnavă
Nu-mi mai rupe inima.
Du-te dor
Până e nor,
Că dacă mi-o'nșenina,
Mai departe te-oi mâna;
Te-oi mâna prin vâi și lunci
Pe mândruța s'o ajungi
Și'ndărât să mi-o aduci.

Eu doresc, mândra dorește;
Iubesc eu, și ea iubește.....
Ș'om vedea care-om iubi.....
Ne-om cunoaște, c'om slăbi.

Iubește-mă din vedere,
Dacă n'ai altă putere;
Iubește-mă din văzut,
Dacă nu mă poți mai mult.

Colo'n vărful dealului
La coliba badiului,
Acolo mândra mergea
Și cu badiu s'ântălnea.
El din gur'aș'a mi grăia:
— Mândro, mândruța mea
Spune-mi ce te-oi întreba:
Dragostea din ce se face?
— Nici din mere,
Nici din pere
Făr din buze subțirele
Și degete cu inele.

(Orig. „și din dește cu inele”).

Petru Debu.

Dare de seamă și mulțămire publică.*)

Cu ocaziunea producției teatrale aranjată de Reuniunea femeilor rom. gr. cat. din Făgăraș și jur în 12 l. c. — sub conducerea D-lui Aurel Bănuț directorul artistic al Soc. rom., teatrale au binevoit a contribui peste prețul de intrare: D-na Luiza Făgărașan v. președinta reun. 20 cor. D-nii: Dr. Tit. Perția, medic 10 cor. Dr. Nicolae Șerban, deput. 8 cor. Dr. Camil Negrea, avocat 7 cor. Dr. Liviu Pandrea, avocat 6 cor. George Boer, proprietar Ploesti 6 cor. D-na Elisabeta Dr. Pop, președ. reun. 5 cor. Alexandru Belle, v. comite 5 cor. Basil Perția, apotecar 5 cor. Dr. Ioan Neamtu, avocat 5 cor. Aurel Negruț, notar pens. 5 cor. Maximilian Recean, preot. 4 cor. Dr. Hariton Pralea, avocat 4 cor. Rozembaum 4 cor. Dr. Teodor Popescu, avocat 3 cor. Hodiș Gyula, comercant 3 cor. George Taflan, notar 2 cor. 80 bani. Câte 2 cor. au contribuit: Victor Șteinburg v. Pildner, Ioan Marinescu notar, Nechita Letuț proprietar, Ioan Petrișor inv. pens. Șofron Prună învățător pensionat, Frații Neuman, (Bernat), D-na Ana Mănișor, d-șoara Elena Pop, Rev. I. Macaveiu vicariu, Dr. Liviu Turcu, Clemente Grama notar, Ioan Berescu învăț., Nicolae Silagyi comerciant George Cărlan notar, Gerge Repede preot Dr. Traian Pop avocat 1 cor. 40 bani. Câte 1 cor. au contribuit: Dr. Iustin C. Juga cand. de adv. George Comanariu învăț., Victor Vulcan paroh, George Bărsan, Nicolae Stan, Samuel Krempels, Ilie Urs, Ioan Dobol, George Nicoară notar, George Tițu, Ioan Hațăgan compactor, Nistor Lan-

*) Întârziată din lipsa de spaț.

ga, croitor, Mateiu C. Jiga director de bancă, Bucur Câlțea învăț. Dr. George Urdea, Halmagyi not. pens. Vicențiu Grama farmacist și Dr. Vas. 40 bani.

Total s'a încasat 504 cor. 80 bani, s'a spesat 329 cor. 06 bani. Venit curat 178 cor. 47 bani. Tuturor acestor On. d-ni și d-ne, Comitetul reun. le exprimă sincera mulțămire și adâncă recunoștință pentru binevoitorul sprijin și viul interes manifestat și de data aceasta.

Comitetul se simte plăcut îndatorat a exprima profunda mulțămire pentru strălucitul succes moral, d-lui A. Bănuțiu directorul artistic al teatrului român, care a avut bunavoință a petrece la noi aproape 20 de zile, instruând și eserticând diletanții.

Asemenea să simte comitetul îndatorat a exprima profunda mulțămire și recunoștința d-șoarelor Irina Silagyi, Aurelia Streza, Mița Florea, Mița Toflea, d-nilor Nicu Motoc, Ionel Motoc, Costi Toma, Dr. Alexandru Vas și Procopiu Ludu, cari ca diletanți s-au oferit a ne da concursul necesar escelând prin o reușită demnă de admirat.

Pentru comitetul Reuniunii:

A. Stroia, secretar.

Cu ocazia concertului aranjat de corul bisericii rom. gr-or. din Budapesta au binevoit a suprasolvi următorii domni și doamne:

Ilustritatea Sa D-l Dr. Iosif Gall, magnat 200 cor., Escelența Sa D-l Ioan Mețian arhiepiscop și metropolit 20 cor., P. S. S. D-l Ioan Papp episcop 20 cor., P. S. S. Dr. Miron E. Cristea 20 cor., Il. Sa D-l Dr. Ioan Mezei jude la curie 20 cor., Il. Sa. Dr. G. Plopu jude la curie 10 cor. D-l Ioan Cuibus inspector la poștă 10 cor., Mgn. Sa D-l Ioan Ciocan deputat 10 cor., Prea Cuv. Sa. Gh. Gh. Bogoievici 20 cor., Dr. Emil Babeș avocat 30 cor., Dr. Titus Babeș avocat 10 cor., S. S. Ioan Gh. Murnu preot 10 cor., Dimitrie Birăuțiu 20 cor., Dr. Iancu Mețianu Zărnești 10 cor., Laeșiu Măndru econom Reșița 10 cor., D-l Gh. Radulescu farmacist 10 cor., Dr. G. Bilașcu medic 10 cor., D-na v. d. G. Hornoiu 20 cor., Ioan Epure director de bancă Cacova 10 cor., Ioan Onciu inginer 10 cor., Dr. Ioan Erdéli avocat 10 cor. Costantin Popescu funcț. 10 cor., Frații Cristei ingineri 20 cor., Adrian Dan 10 cor., familia Ioanovici 10 cor., N. Casteli 10 cor., N. Miklosi 9 cor., D-l Căpitan Semenescu 6 cor., Dr. Stella Albachari 8 cor., Dr. Constantin Manea avocat 5 cor., Nicolae Pocean notar 5 cor., Ioan Roșca controlor în minist. 5 cor., Cornel Onescu 5 cor., Dr. Iustin Németh candid. adv. 5 cor., D-na Const. Tarina 4 cor., Dș. Ana Vladulescu 4 cor., Ioan Maidan 4 cor., Ilie Cocora 4 cor., Ioan Tarția cont. în min. 4 cor., Nicolae Proștean adv. Lugoș 3 cor., Ioan Bărcean 2 cor., Ioan Pompiliu 2 cor., Dionisie Tobias 150 cor., Traian Stănuțiu 1 cor. Aron Dorca 1 cor. In total 633 cor. și 50 fil.

Subsemnații le exprimăm și pe calea aceasta mulțămirea noastră profundă tuturor marinosilor donatori și donatoare. De asemenea mulțămim din inimă și fraților călăniceni, cari pe spesele lor și-au dat concursul însușit la reușita concertului.

Budapesta 2 Martie n. 1911.

Al. Vladulescu. Dimitrie Birăuțiu.
secretar. președinte.
Constantin Popescu.
cassar.

MULTE ȘI DE TOATE.

Din istoria clopotelor.

Inainte de nașterea lui Cristos clopotele nu erau cunoscute. Primul clopot a fost turnat în secolul al patrulea d. Cr. la porunca episcopului Paul de Nola. În secolul al șaselea aflăm clopote la mai multe mănăstiri. Papa Sabinian a dat poruncă în 605, ca prin tragerea de clopote să se aducă la cunoștința credincioșilor timpul serviciului divin și al cântărilor. Cel mai mare clopot se găsea în celebrul Creml din Moscova; acest clopot, care cântărea 4320 de măji, a căzut din turn cu prilejul incendiului din 1737. Cam o mie de măji cântărește clopotul din biserica Sf. Ivan cel Mare, tot din Moscova. Biserica Sfântului Ștefan din Viena are un clopot de 354 de măji, iar Notre Dame din Paris unul de 340 de măji.

Existința Olimpului.

A existat sau nu Olimpul locuința eternă fericită și primăvărată, în care zeii

cele rate a cincina, cari vor fi achitate înainte de 1 Iulie 1912.

In genere vârsămintele se vor cvita interinal și până la 30 Iunie 1912, se vor fructifica cu 5% interese, computându-se de cursiv dela intrarea banilor la cassa institutului.

Deodată cu declarațiunea de optare, acționarii vechi au a prezenta și acțiunile vechi (fără cupoane), pe baza cărora optează. Acestea după clausularea cu nota de optare, se retrimite îndată.

Acțiunile neoptate de acționarii vechi să încredințeze direcțiunea, ca să le plaseze în favorul fondului de rezervă, la acționarii actuali, cari ar dori a subscrie din emisiunea nouă mai multe acții, decât câte posed din emisiunea primă, precum și la reacționarii, cu prețul de K. 130. — plus K. 5. — spese de emisiune per bucată.

Direcțiunea primește până la termenul de optare și pentru astfel de acții însumări de subscriere, fie din partea acționarii, fie din partea altora, însă fără nici un fel de obligo pentru institut.

Față de acționarii, cari nu vor plăti cele regulat, se aplică §. 10. din statute. Zsibo 20 Februarie 1911.

Direcțiunea.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu

Succesorii.

Redactor resp. Ioan Spuderca.

Birou de informații.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărât să deschid în **Budapesta birou de informații** și

Agentură Românească

Orice informație relativ la petițiile școlutate la minister și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în răstimp de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc a persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă.

Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande.

Prețuri moderate, serviciu prompt.

Informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. Olariu.

Budapest, Lajos utca 141, III. 19

Câte-va cuvinte asupra boalelor secrete.

E trist, — dar în realitate adevărată e în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și suori trupești sunt atrofiați și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună remediu. Trebuie să fie cine-va care să dea tinerimii deslușiri binevoitoare, sincere și amă, amănite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cine-va căruia oamenii să-și încredințeze fără teamă, fără șfială și cu îndrăzneală necazurile lor secrete. Dar nu e de ajuns însă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințos, care să dea asupra vieții sfaturi bune și să știe a ajuta și morburilor care de eventual există, atunci apoi va exista existența boalelor secrete.

De e chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist, Locuința dela 1 Noembrie: Budapest, IV, Muzeum-körut Nr. 13, unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori-cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chnurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbare ocupațiilor zilnice Dr. PALOCZ vindec deja de ani de zile repede și radical cu metoda sa proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai negre, ranele sifitice, boalele de feve bășică, nervi și șira spinării, începutul și dezvoltarea a minții, urmările onanității și sifitului, erecțiunile de spaimă, stădăna puterii bărbătești (impotență), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și

esire separată. In ceea-ce privește curs, depărtarea nu este piedecă, oăci dacă cine-va, din ori-ce cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci cu plăcere i-se va răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei epistolele se ard, ori la dorință se retrimite fie-cărui. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. până la 5 ore p. m., (Dumineca până la 12 ore a. m.) Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist, esta, Budap VI, Rákócy-út,

„ECONOMUL“

Institut de credit și economii, societate pe acțiuni.

Centrală în Cluj (casa proprie) Strada Vesselényi-Miklós 26. Filiale în Gheerla, Ludoșul de Mureș și Aiud.

Intemeiat la anul 1896.

Are Capital social în 4000 acțiuni K. 400.000

„ Fonduri de rezervă „ 290.000

„ Fonduri culturale și de binefacere „ 15.000

„ Depuneri spre fructificare peste „ 2 000.000

Primește depuneri spre fructificare dela privați cu 4 1/2 % și cu 5 % iar la sume peste 10.000 cor. și dela corporațiuni culturale sau filantropice cu condițiuni excepțional favorabile.

Escontează cambii cu cel puțin două subscrieri.

Dă împrumuturi pe cambii cu acoperire ipotecară cu 7 % și 8 %. Acoardă împrumuturi ipotecare cu amortizare pe 10, 20 și 30 ani cu 7 %.

Acoardă împrumuturi de Cont curent cu acoperire de hârtii de valoare notate la bursă cu 6 % și 7 %.

„Economul“ ajută, ca să se înființeze în comune bănci sătești; de acelea s'au făcut la Gilău, Feneș, Sălciua, Tic, Berind, Măcișul Ung., Gădălin, Ugruț, Ciachi-Gărbău și Cătina.

„Economul“ mijlocește cele mai estine asigurări pe viață și contra focului.

Știre despre vinderea unei moșii.

de 720 jugăre de loc comasat, care se află sub administrația subscrisului. Locul să compune din loc arător, râț, fânaș, loc de pășune: e provăzută cu toate edificiile economice necesare, apoi o casă frumoasă de locuit.

La informațiile ce se pot cere în limba germană sau maghiară dă cu plăcere răspuns urgent și detaliat subscrisului.

Alsó-Detrehem, com. Torda-Aranyos, poșta și telegraf în loc.

1878.1—1.

Gerő Sámuel.

Nr. 2506/910.

Publicațiune.

Subscrisa primăriei comunale aduce la cunoștința publică cumcă în ziua de 4 Aprilie a. c. la oarele 10 a. m. st. n. în cancelaria comună din Tohanul-nou se va da în licitare publică 1340 metri cubici de lemn de brad de construcție din muntele „Guțanu“. Licitarea să ține în cancelaria comună din Tohanul-nou. Prețul de stigare 6700 cor. și vadiu 10 %. Condițiunile se pot vedea în cancelaria comună ori cănd detalieri la oficiu dela foresterie din Bran.

Tohanul-nou, in 1 Martie 1911.

Nicolae Crăciun, Ioan Iacob Briota, notar. 1872.1—1. primar.

Recomandăm cetitorilor ziarului nostru, Magazinul de haine și Confecțiuni de dame

I. ASCHER

Brașov, Strada Inului Nr. 26.

unde pot cumpăra de superioritate constatată haine pentru bărbați, băeți și copii, asemenea și pentru dame și fete: Jachete, Costume de dame, Foi, Halaturi, Bluze, Jupoeane etc.

Bogat asortiment de blănuri pentru călătorii, pentru oraș, Sacco scurte blănite, precum și mantale pentru Dame cu căptușală de blană.

Comande cu posta se efectuează complet cu rambursă.

Când se comandă, notați lățimea peptului, culoarea stoffii și cam cu ce preț.

1148,7—100

Pentru ce nu convine se dau banii îndărăt.

Vasile Muscalu

primul atelier de curelar român

în Brașov, Strada nouă Nr. 18 (casele proprii). Am onoarea recomanda On. Public din Brașov și jur Atelierul meu de curelărie, provăzut cu tot felul de hamuri de lux și pentru lucru, din piele de blanc, precum și tot felul de curele de incins, șerpăre, șele în diferite colori, artistic lucrate. Se primesc și reparațiuni de tot felul, curele geante de călătorie și punși, ect. ect. precum și plosci de lemn îmbrăcate în curele frumoase, în mărimi și colori diferite. La atelierul meu de pielărie din Brașov, comandele postale se efectuează grabnic și cu prețuri moderate.

Placarea și sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Brașov.

Valabil din 1 Oct. st. n. 1910 și până în 1 Maiu st. n. 1911.

Plecarea trenurilor din Brașov.

Dela Brașov la Budapesta:

- I. Trenul mixt la ora 6:36 min. dimîn.
- II. Tr. accel. (peste Clușiu) la ora 2:20 m. p. m.
- III. Trenul de pers. la ora 7:40 min. sêra.
- IV. Tr. accel. p. Arad la oarele 10:05 m. sêra.
- V. Tr. accel. p. Arad la oarele 6:00 min. dim.

Dela Brașov la București:

- I. Trenul de persoane la ora 8:16 m. dim
- II. Trenul mixt la oarele 12:32 m. p. m.
- III. Trenul accel. la ora 2:34 min. p. m. (ce vine pe la Clușiu).
- IV. Tren mixt la oarele 6:40 sêra.*
- * (care circulă numai la Predeal).
- V. Tren accel. la oarele 5:26 min. dimîn.*
- * (până la 15 Noembrie)

Dela Brașov la Zărnești (gara Bartolomeiu)

- I. Trenul mixt la ora 9:27 min a. m.
- II. Trenul mixt la ora 2:48 min. p. m.
- III. Tren mixt la ora 10:11 sêra.

I. Dela gara Bartolomeiu la Făgăraș:

- II Tren de pers. la ora 4:37 min. dimîn.
- V. Tren la ora 8:51 minute dimineața.*
- III. Tren la ora 1:07 minute p. m. are legătură până la Nagyszeben sos. 8:59 sêra).
- IV. Tren la ora 3:27 minute p. m.*
- V. Tren la ora 5:56 minute p. m. Feketehalom.)

Sosirea trenurilor în Brașov:

Dela Budapesta la Brașov:

- I. Tren acc. p. Arad la oarele 5:16 m. dim.
- II. Trenul de persoane la ora 7:53 dim.
- III. Tr. accel. peste Clușiu la ora 6:219 m. p. m.
- IV. Trenul mixt la ora 8:56 min. sêra.
- V. Trenul accel. la ora 10:04 sêra.

Dela București la Brașov:

- I. Tren. de pers. la ora 6:50 min. dimîn. (numai dela Predeal).
- II. Trenul accel. la ora 2:0 min. p. m. (Are legătură cu Sibiu și Cluj).
- III. Trenul pers., la ora 5:09 m. p. m.
- IV. Trenul mixt. la ora 10:6 min. sêra.
- V. Trenul accel. la ora 9:44 min. sêra.*
- * (până la 15 Noembrie)

Dela Zărnești la Brașov (gar. Bartolomeiu.)

- I. Trenul mixt la ora 7:30 min. dim.
- II. Trenul mixt la ora 1:20 min. p. m.
- III. Tren mixt la ora 7:27 sêra.

Dela Făgăraș la gara Bartolomeiu:

- I. Tren la ora 7:04 min. dimineața.
- II. Tren la ora 10:20 min. a. m.*
- III. Tren la ora 11:55 min. a. m.
- IV. Tren la ora 7:— minute p. m.*
- V. Tren la ora 9:59 minute (* dela Feketehalom.)

Novități frumoase industriale

indigene. Stofe de costume bărbătești, pentru Salon, Stradă, Sport și Vânătorie.
Din fabrică nouă de postav **Wilhelm Tellmann & Comp.** Deposit cu bogat asortiment recomandat cu prețuri
de fabrică.

Em. Mayer și Cie. (Șirul florilor 2.)

Telefon numărul 52.

Mustre de stofe se trimit la cerere gratis și franco.

Antreprize de pompe funebre

E. Tutsek.

Brașov, Strada Porții Nr. 3.
vis-à-vis de Băcănia Stéua Roșie.

Recomandă Onor. public la casuri de morțe, aședământul său de înmormântare bogat asortat în cari toate obiectele, atât sortele mai de rând, cât și cele mai fine, se pot căpăta **cu prețuri ieftine.**

Comisiune și **depon de sicriuri de metal** ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea proprie a tuturor **sicriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de stejaru.**

Depou de **cununii** pentru monumente și **plântici** cu prețurile cele mai moderate.

Representanță de monumente de **marmură**, care **funebre proprii cu 2 și cu 4 cai**, precum și un **car funebru** vînet, pentru **copii**, precum și **cioclii.**

Comande întregi se execută **prompt și ieftin**, iau asupra-mi și **transporturi de morți în străinătate.**

La casuri de morțe a se adresa la

115—* Telefon interurb. 405.

E. Tutsek.

Cine vrea să capete GRATUIT un călindar frumos pe anul 1911.

Trimitem gratuit și franco!

Frumosul călindar „Amicul soldatului“ acelaia, care ne trimite pentru porto și expedițiune suma de 30 fileri în mărci poștale.

Frumosul călindar „Prietenul cel bun“ acelaia, care ne trimite pentru porto și expedițiune suma de 20 fileri în mărci poștale.

Frumosul călindar „Călindarul creștinului“ acelaia, care ne trimite pentru porto și expedițiune suma de 10 fil. în mărci poștale.

Frumosul „Călindar umoristic și ilustrat“ acelaia, care ne trimite pentru porto și expedițiune suma de 10 fil. în mărci poștale.

Adresa să fie legibil și corect scrisă.

Cine dorește să i se trimită unul din cele patru călindare recomandat să mai trimită încă 25 fileri în mărci poștale.

Adresa noastră este:

I. Steinbrener

Verlagsanstalt in Winterberg, Austria.

GEORG BARTHELMIE, mehanic

Telefon 380. Brașov, Strada Mihael Weiss 23. Telefon 380.

Reprezentantul mondial renumitelor „Ideal“ și „Erica“ mașini de scris, „veritas“ mașini de cusut, mașini speciale pentru meseriași, gramofioane, aparate de multiplicare, mașini de greblat, mașini de dictat, lămpi electrice de buznar, aparatențe clasice primă, cordele colorate pentru toate fabricatele, colorii mineograf, radirgumi, place pentru gramophon. ace, mătase de cusut și brodat etc.

Atelier pentru mehanica fină.

Executare de **modele** patentate, de aparate fine mehanice, atelier special de reparaturi pentru instrumente fizice și electrotehnice precum și fabricație de mașini de scris, de cusut, gramofioane, aparate mehanice.

Important pentru proprietarii de mașini de scris **Abonați cordele colorate și aparatențe.** (Zubehöre). Predați mașina de scris unui specialist în paușal pentru reparare. Iconomisiți mulți bani și timp. Școală pentru scris cu mașina.

AVIZ!

Subscrierul, aduc la cunoștința On. public românesc din Brașov și dela sate, cumcă după o îndelungată praxă iau asupra mea

Planuri preliminare de ori-ce soi ce se ține de brașsa zidăriei.

Primesc orice fel de zidire din nou cât și reparaturi în mare și mic ce se efectuează după sistemul cel mai nou.

Primesc orice lucrări în beton, instalații de canalizări etc.

Fiind ca conducător la mai multe clădiri mari și mici atât în Ungaria cât și în străinătate (România) dau garanță pentru orice lucrare,

Pentru înlesnire stau la dispoziția on. public a mă aviza prin o carte poștală.

Brașov, strada Tântașilor Nr. 34.

cu stimă

George Rusu
măestru zidar.

Aviz.

Aduc la cunoștința On. puble din loc și jur, cu deosebire comerșanților că mi-a sosit:

Pește sărat de tot felul,

marfă bună, precum și articole coloniale: **masline de volo și trile, roscove, smochine** legături și în **cutii de lux, stafide roșii și negre. Icre negre tescuite, icre roșii tescuite și icre moi de crap.**

Vânzarca en gros și detail pe lângă prețuri moderate.

IOAN BIDU, Brașov.

1347,1—8.

Firmă veche.

Atelier de tâmplărie român.

Nicolae Voina

Brașov, str. Căpitanului 12
Pe Tocile 3, casele proprii.

Aduc la cunoștința on public.

că după ce afacerea mea de tâmplărie există de mai mulți ani, acum mărimdu-mi din nou atelierul primesc ori și ce fel de comande mobile precum și la Binale.

Nr. 1334 1—3